

Ökad kontroll och ökad byråkratisering – Hur kan lärosätena minska onödig administration?

Ingeborg Amnéus & Ulrika Bjare

Uppdrag av SUHF:s expertgrupp för analys

Bakgrund och uppdrag med problembild

- Belysa hur lärosäten kan hantera växande administrativ börda och samtidigt värna sitt unika kunskaps- och samhällsuppdrag (SUHF rapporter: Ahlbäck Öberg & Boberg).
- Växande politisk styrning och kontroll → fler återrapporeringar, utvärderingar & regleringar.
- Onödig administration tränger undan forskning & undervisning.
Nödvändig administration = ordning, rättssäkerhet och kontinuitet.
Onödig administration = överdokumentation, dubbelarbete, fel nivå/person utför arbetet.

Lärosätenas särart

- Historisk kontext av akademiskt & kollegialt självstyre .
- Kärnuppdrag: fri kunskapsutveckling & kritisk granskning.
- Verkar i globala nätverk, forskningssamarbeten och konkurrens.
- Lojaliteter ofta knutna till ämnesområden & forskarsamhällen snarare än nationella strukturer.
- Finansiering: kombination av statliga anslag & externfinansiering → styr inriktning & ökar administration.
- Balansgång mellan statlig förvaltningslogik (kontroll, effektivitet), marknadslogik (konkurrens och strategier) och akademins logik (frihet, kritisk prövning).

Vad innebär särarten för styrningen av UoH?

- Lärosäten är ***unika myndigheter***: uppdraget kräver akademisk frihet, kollegialitet och internationell förankring.
- Men UoH omfattas av samma regelverk som andra myndigheter → risk för att särarten urholkas.
- Styrning och administrativa system måste utgå från lärosätenas särart.

Lärosätenas arbete för att minska onödig administration- övergripande

- Kultur och normer
- Processer och rutiner
- Organisatoriska lösningar
- Digitalisering och automatisering

Vad kan lärosätena göra?

- *Ledningen* främjar och förankrar en intern kultur som tar sin utgångspunkt i lärosätenas unika uppdrag
- *Ledningen* kalibrerar de interna ambitionsnivåerna i styrning och administration utifrån ett helhetsperspektiv och lärosätets särart som organisation och myndighet
- *SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor* (arbetsgruppen för kvalitet i administrationen) skapar en katalog över goda exempel på administrativ förenkling
- *Lärosätena* arbetar gemensamt för att påverka regering och myndigheter

Vad bör regeringen och myndigheter göra?

- *Regeringen* minskar detaljstyrningen och ger lärosätena ersättning vid nya uppdrag
- *Regeringen* ger tillsynsmyndigheter i uppdrag att aktivt förhålla sig till administrativ belastning kontra tillsynens nytta
- *Regeringen* överväger att, med stöd av lärosäten och forskningsfinansiärer, utreda hur hanteringen av indirekta kostnader kan förenklas
- *UKÄ* uppmärksammar regeringen på när uppdrag leder till alltför stor belastning på lärosätena

Ökad tillit → mindre administrativ belastning

Rekommendationer till regeringen att:

- Öka antalet tillfällen till enskild dialog med lärosätesledning
- Öka andelen direkta forskningsmedel i förhållande till den totala forskningsfinansieringen
- Minska mängden återrapporteringar och uppdrag till lärosäten, både direkt från regeringen och via myndigheter och forskningsfinansiärer

Statskontorets slutsatser

- Regeringen behöver inte göra undantag för lärosätena från generell reglering.
- Generella regelverk för förvaltningsmyndigheter är en liten del av totala mängden administrativa uppgifter. Lärosätena upplever administrativa uppgifter betungande för att man väger in de samlade regelverken.
- Särarten bidrar till att administrativa uppgifter upplevs betungande.

Statskontoret

Likheter med vår rapport:

- Lärosätena kan effektivisera hur de arbetar internt med administration.
- Ledningen kan behöva tydliggöra organisationens ambitionsnivå; det spelar stor roll hur regler tolkas.
- Det behövs ytterligare öka samarbete i frågan inom sektorn.
- Specialistfunktioner och professionalisering bidrar till hög ambitionsnivå och överimplementering.
- Externfinansieringen administrationsdrivande.

Statskontoret

Problem & oklarheter i rapporten:

- Metod: relativt få intervjuer och mkt fokus på SCB/UKÄ-enkät där lärare skattar sin arbetstid.
- Förvirring kring begreppen linje och kollegial organisation.
- Snäv tolkning av direktiven gällande vilka regelverk att ingå i analysen.
- "Centralt placerad administrativ personal kan hantera administrativa uppgifter – ger mindre påverkan på kärnverksamheten."
- Litet fokus på konsekvenserna av tillsynsmyndigheternas tolkningar.